

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2251

av Mikael Oscarsson (KD)

Anonyma vittnesmål

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta vittnen att, i vissa fall, avlägga sina vittnesmål anonymt i domstolsförhandlingar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Allt fler människor är rädda för att vittna när de blivit vittne till brott. Ett återkommande skäl är att de hotas av kriminella personer/gäng och att de upplever att polisen inte kan skydda dem.

Antalet inställda rättegångar på grund av att åtalade eller vittnen inte dyker upp har flerdubblats de senaste åren. Under 2011 fick 2 200 rättegångar ställas in som en följd av uteblivna vittnen eller åtalade, vilket är en 75-procentig ökning från år 2006.

Inställda eller uppskjutna rättegångar är inte endast ett hot mot rättssäkerheten, utan också en stor samhällsekonomisk kostnad. År 2010 granskade Riksrevisionen inställda rättegångar vid storstädernas tingsrätter och fann att kostnaden för inställda rättegångar uppgick till 1,2 miljoner kronor bara under en tvåveckorsperiod.

En vanlig orsak till att åklagarsidans vittnen inte dyker upp i rättssalen är att alltför många utsätts för hot, terror och/eller våld från kriminella som försöker skrämja dem från att avlägga vittnesmål. Detta är ett problem som uppmärksammats i Stockholm, Göteborg och Malmö. Men det är också ett växande problem i Södertälje och Uppsala.

Antalet dömda för övergrepp i rättssak (hot av vittnen) ökar stadigt. Under år 2011 anmälades 5 800 fall gällande övergrepp i rättssak.

Med risk för sin egen och i vissa fall sina närståendes säkerhet tvingas många vittnen som utsätts för hot och förföljelse flytta ifrån hus och hem, familj och vänner för att söka skydd. Detta endast för att de har visat civilkurage och vittnat mot misstänkta brottslingar. Det är idag svårt att döma dem som skrämmer vittnen till tystnad genom hot och trakasserier, då bevisbördan i många fall inte är tillräcklig.

För att säkerställa att brottsmål går till avslut, de skyldiga döms, vittnenas säkerhet garanteras och kostnaderna för framskjutna eller inställda rättegångar minskas, bör vittnen i vissa fall och under särskilda omständigheter tillåtas att avlägga sina vittnesutsagor anonymt.

Detta bör dock ske endast efter noggrann prövning av lämpligheten i ett sådant förfarande. Europarådets riktlinjer ska noga efterlevas. Ett vittne ska endast tillåtas att vittna anonymt då dennes liv eller frihet anses vara i fara, och en fällande dom får inte tillåtas att grundas enbart på anonyma vittnens utsagor.

I de fall där anonyma vittnesmål anses lämpliga utifrån frihets- och säkerhetshänsyn, skall dessa avläggas under sekretessbelagd identitet. Därmed är vittnet inte anonymt för domstolen. I Norge, Danmark och Nederländerna finns denna möjlighet redan i varierande former. Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna accepterar anonyma vittnen på vissa villkor.

I syfte att upprätthålla respekt för den svenska rättsstaten och garantera medborgarnas frihet och säkerhet bör vittnen, under de särskilda omständigheter och i de former som redogörs för ovan, tillåtas att avlägga sina vittnesmål anonymt.

Detta bör ges regeringen tillkänna.

Mikael Oscarsson (KD)